

Tom 28/2018, ss. 387-398
ISSN 1644-888X
e-ISSN 2449-7975
DOI: 10.19251/ne/2018.28(25)
www.ne.pwspzlock.pl

Paweł Antoszak

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

GRUPY ZAWODÓW W STRUKTURZE WYNAGRODZEŃ W POLSCE

GROUPS OF OCCUPATIONS IN THE STRUCTURE OF REMUNERATION IN POLAND

Streszczenie

Celem artykułu jest przeprowadzenie oceny różnic w poziomach wynagrodzeń oraz identyfikacja czynników, które miały wpływ na to zróżnicowanie w Polsce, w latach 2007 – 2016. Analiza dotyczyć będzie zróżnicowania wynagrodzeń, w grupach zawodów wykonywanych w Polsce. Wykorzystane do tego będą przeciętne, miesięczne wynagrodzenia brutto w Polsce, relacje przeciętnych wynagrodzeń oraz dynamika wzrostu. Na podstawie tych danych obliczone zostaną wskaźniki statystyczne takie, jak: średnia, odchylenie standardowe oraz wskaźnik zmienności. Do przeprowadzenia analizy i oceny stosowane będą dane statystyczne publikowane w Rocznikach

Summary

The development of remuneration is justified to a large extent by the autonomous functioning of enterprises. Wages depend on the situation that exists in enterprises and the level of competitiveness. The attractiveness of enterprises is often dictated by the advantages resulting from the geographical location. In the groups of occupations there was a large variation in remuneration. Professional knowledge, education and various responsibilities are important. The wage levels in individual groups of professions in Poland varied quite significantly. The highest remuneration was recorded in the group of public authorities, senior officials and managers. High salaries were also observed in the group of specialists for information

Statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, za lata 2007 – 2016.

Słowa kluczowe: wynagrodzenia, płace, grupy zawodów, pracownik

and communication technologies and in the group of specialists in the field of law, social fields and culture. The lowest salaries, however, were received by the seller and related ones. This was true both for people in similar positions and for similar activities. Summing up, we should notice the decreasing wage dispersion in Poland, which means that there are smaller and smaller differences in terms of remuneration each year. The general tendencies occurring on the labour market in the whole country are the decreasing share of surplus occupations, the deepening problem of employers who search for suitable candidates for vacancies, the need to look for employees from outside the country, and unattractive remuneration related to working conditions.

Key words: salaries, wages, occupational groups, employee

Wprowadzenie

Problemy wynagradzania pracowników należą do podstawowych oraz istotnych zagadnień współczesnej gospodarki i ekonomii. Dotyczą one bowiem czynnika ludzkiego i świadczonej przez niego pracy oraz oczekiwań pracowników z tą pracą związanych w postaci płacy. Postawy i zachowania zaś ludzi angażujących swoje działania, umiejętności i wiedzę „przekładają” się zarazem na określone nakłady i wymierne efekty, tak w gospodarce jako całości systemowej, jak i w poszczególnych jej działach, czy też organizacjach gospodarczych.

Wśród różnych aspektów kształtowania się płac w gospodarce rynkowej, na szczególną uwagę zasługuje zróżnicowanie płac w Polsce. Jest ono przy tym skutkiem działania różnych czynników: demograficzno-społecznych (w tym: wieku, płci i wykształcenia) oraz ekonomicznych (poziomu rozwoju gospodarczego, sytuacji na rynku pracy, atrakcyjności gospodarczej). Wiedza zaś o poziomie oraz zróżnicowaniu wynagrodzeń za pracę może być wyko-

rzystywana w polskiej gospodarce (i to tak w skali mikro- jak i makroekonomicznej) do działań na rzecz wzrostu efektywności pracy i poprawy pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw oraz do bardziej racjonalnego gospodarowania zasobami ludzkimi w regionie i kraju [Karaszewska, 2003]. Poziom, dynamika i relacje płac w organizacjach gospodarczych uzależnione są od sytuacji na rynku pracy, wymagają więc też szczegółowego i stałego monitorowania oraz analizy i oceny. Zróżnicowanie płac wskazuje bowiem, między innymi, na to, ile powinno się płacić na różnych stanowiskach po to, aby pozyskać m.in. pracowników o pożądanych kwalifikacjach [Jacukowicz, 2000].

W Polsce i obecnie zauważymy przy tym i taką sytuację, w której występują grupy zawodowe i społeczne, które osiągają stosunkowo zróżnicowany i wysoki poziom dochodów. Tak, np. są już osoby, które w przeciągu miesiąca, są w stanie zarobić więcej niż inni przez całe życie. Sytuacja taka wzbudza określone dyskusje i emocje w różnych środowiskach pracy. Tym bardziej, że jeszcze kilkanaście lat temu, różnice dochodowe, w tym i płacowe były niewielkie. Również poziom, relacje i dynamika płac, w poszczególnych działach gospodarki narodowej w Polsce, różnią się dziś także znacząco. Dotyczy to przy tym także osób zatrudnionych na zbliżonych rangą stanowiskach, jak również i wykonujących podobne czynności [Jarmołowicz i Knapińska, 2007]. Dążąc do bliższego poznania skali rzeczywistego zróżnicowania płac w działach gospodarki narodowej, ich przyczyn oraz skutków, podjęto się między innymi przygotowania prezentowanego artykułu.

1. Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach w grupach zawodów w Polsce

Wykonywanie określonego zawodu jest istotnym kryterium, stanowiącym o wysokości wynagrodzeń [Pocztowski, 1998]. Za decydujący czynnik, w kształtowaniu się poziomu wynagrodzeń, uznać właśnie należy stanowisko pracy, rozumiane jako wyznaczona pracownikowi funkcja wraz z zakresem czynności, zadaniami, obowiązkami składającymi się na wykonywaną pracę [Sekuła, 1999]. Stosownie do wykonywanych czynności na danym stanowisku, pracownik musi też posiadać odpowiednią wiedzę teoretyczną, doświadczenie, umiejętności. Z pracą wiąże się różny zakres i rodzaj odpowiedzialności, uciążliwości i efektywności [Listwan, 2002].

Do przeprowadzenia analizy zróżnicowania wynagrodzeń w przedsiębiorstwach, w grupach zawodów pracy w latach 2007 – 2016, wykorzystane zostaną najpierw dane o przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagro-

dzeniach brutto. Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują, że w latach 2007 – 2016 występowało istotne zróżnicowanie przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w przedsiębiorstwach wśród różnych grup zawodów (tabela 1.). Najwyższe wynagrodzenia w 2007 roku, odnotowano w grupie przedstawicieli władzy publicznej, wyższych urzędników i kierowników. W 2007 roku kształtowało się ono na poziomie 7106,54 zł i wzrosło w 2016 roku do 8790,60 zł. Wysokie wykształcenie oraz duża specjalistyczna wiedza, a także odpowiedzialność wpływały na to, że wynagrodzenia w tej grupie zawodowej były tak wysokie. Również wysokie wynagrodzenia zaobserwowano w grupie specjalistów, do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz w grupie specjalistów z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury. Wynagrodzenia w grupie specjalistów do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych, w 2007 roku kształtowały się na poziomie 5655,41 zł i wzrosły w 2016 roku do 7993,20 zł. Nowoczesny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych skutkowało tym, że w gospodarce i w przedsiębiorstwach było zapotrzebowanie na takich specjalistów. Istotne było to, że również wysokie wynagrodzenia otrzymywali specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania. Rozwój gospodarki, a w tym powstawanie wielu firm krajowych i zagranicznych przyczyniło się do wzrostu zapotrzebowania na takich specjalistów, a ich fachowa i specjalistyczna wiedza była odpowiednio wynagradzana. Wyższe wynagradzania przekładały się natomiast na większe efekty. Najniższe wynagrodzenia natomiast otrzymywali sprzedawcy i pokrewni. W 2007 roku kształtowały się na poziomie 1769,85 zł i wzrosły w 2016 roku tylko do 2605,07 zł. Mała odpowiedzialność oraz stosunkowo niska fachowa wiedza przyczyniały się do tak niskiego poziomu płac. W pozostałych grupach zawodów w Polsce wynagrodzenia utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

Tabela 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w grupach zawodów wykonywanych w Polsce w latach 2007-2016 (w zł)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OGÓŁEM	3004,63	3232,07	3406,48	3543,50	3692,16	3895,72	3993,65	4107,72	4268,97	4346,70
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7106,54	7219,37	7286,54	7344,00	7654,12	8143,17	8259,66	8378,63	8543,21	8790,66
Specjaliści	3796,23	3979,02	4173,36	4327,31	4532,98	4771,02	4917,33	5067,79	5196,88	5342,99
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	5245,21	5054,94	4963,85	4841,14	5003,45	5237,03	5438,96	5630,19	5721,36	5827,44
specjaliści do spraw zdrowia	3508,47	3637,85	3784,78	3965,96	4016,88	4056,87	4143,33	4222,03	4498,27	4753,53
specjaliści nauczania i wychowania	4123,65	3316,12	3564,66	3855,26	3966,33	4283,44	4394,19	4473,02	4499,95	4508,52
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	4412,32	4557,24	4635,32	4712,21	4997,44	5200,86	5297,58	5335,41	5468,32	5586,51
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	5655,41	5768,93	5863,11	6046,75	6221,42	6522,38	6746,31	6993,93	7405,62	7993,20
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	5204,33	5342,11	5496,87	5566,39	5698,63	5760,89	5837,24	5999,91	6148,74	6374,54
Technicy i inny średni personel	3225,64	3341,58	3499,23	3652,71	3755,77	3888,82	3957,64	4145,64	4296,53	4401,80
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	3412,32	3654,84	3821,41	4073,65	4244,16	4545,30	4648,97	4719,88	4821,25	4970,35
średni personel do spraw biznesu i administracji	3004,11	3158,32	3396,55	3690,36	3744,32	3883,23	3957,08	4154,70	4356,39	4459,65
Pracownicy biurowi	2576,99	2713,47	2852,45	2978,82	3099,63	3197,34	3235,11	3277,66	3402,13	3525,59
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2645,33	2712,25	2853,17	3018,60	3102,54	3234,26	3284,32	3349,72	3478,51	3597,24
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	2417,63	2543,55	2663,44	2841,74	2900,32	2984,19	3002,19	3181,48	3305,41	3440,13
pozostali pracownicy obsługi biura	2722,98	2868,63	2932,77	3113,45	3165,16	3244,46	3353,98	3412,95	3517,36	3621,81
Pracownicy usług i sprzedawcy	1785,45	1856,99	1936,23	2107,36	2182,77	2266,87	2336,95	2427,87	2524,33	2698,69
sprzedawcy i pokrewni	1769,85	1856,58	1974,34	2124,52	2186,41	2238,49	2364,57	2429,46	2543,85	2605,07
Pracownicy usług osobistych	1701,96	1857,25	2002,31	2157,91	2264,98	2306,23	2384,75	2463,18	2558,28	2787,02
sprzedawcy i pokrewni	3245,84	2937,44	2405,65	1902,30	2002,16	2168,90	2287,45	2301,02	2405,38	2483,90
Pracownicy usług ochrony	1724,84	1979,56	2116,74	2203,32	2459,64	2631,44	2649,16	2662,50	2805,56	2929,55
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	2514,33	2673,58	2721,65	2772,46	2956,88	3108,44	3174,06	3295,45	3383,98	3477,39
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	2821,42	2941,40	2765,32	2569,95	2704,33	2857,77	2963,35	3044,21	3125,68	3200,89
robotnicy budowlani i pokrewni	3084,63	3120,48	3141,23	3159,72	3386,91	3543,34	3652,99	3729,67	3756,44	3790,88
robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	2105,11	2177,02	2154,63	2112,89	2206,55	2298,46	2357,11	2498,27	2505,23	2682,62
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	2598,74	2722,19	2865,21	3006,33	3102,74	3233,31	3296,53	3379,03	3427,51	3519,14
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	2632,56	2704,43	2786,17	2831,12	2899,86	2949,19	3005,17	3114,59	3235,12	3344,27
kierownicy i operatorzy pojazdów	1742,33	1895,56	1643,86	2074,15	2135,32	2241,28	2297,36	2397,51	2506,43	2602,65
Pracownicy wykonujące prace pozostałe										

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Przejętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów. Rocznik Statystyczny Polski 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016* wyd. GUS, Warszawa 2008 s. 269, 2009 s. 271, 2010 s. 275, 2011 s. 274, 2012 s. 262; 2013 s. 276, 2014 s. 273, 2015 s. 275, 2016 s. 275, 2017 s. 273.

Tabela 2. Wskaźniki statystyczne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w grupach zawodów w Polsce w latach 2007-2016

Wyszczególnienie	Średnie wynagrodzenie	Odchylenie standardowe	Współczynnik zmienności (w %)
2007	3004,63	1288,67	42,89
2008	3232,07	1272,95	39,39
2009	3406,85	1295,06	38,02
2010	3543,50	1300,82	36,71
2011	3692,16	1340,55	36,31
2012	3895,72	1411,28	36,23
2013	3993,65	1437,75	36,00
2014	4107,72	1467,12	35,72
2015	4268,97	1504,52	35,24
2016	4346,70	1563,20	35,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie tabeli 1.

Średnie wynagrodzenie, w 2007 roku, wynosiło 3004,63 zł, w 2012 roku 3895,72 zł i wzrosło w 2016 roku do 4346,70 zł. Natomiast odchylenie standardowe od średniej, w 2007 roku, wynosiło 1288,67 zł, w 2012 roku 1411,28 zł, a w 2016 roku 1563,20 zł. Współczynnik zmienności w 2007 roku wyniósł 42,89%, w 2008 roku spadł do 39,39%, w 2009 roku wynosił 38,02% i w 2010 roku wskaźnik ten spadł do 36,71%. W 2011 spadł do 36,31%, w 2012 roku spadł do 36,23% i w 2013 roku spadł do poziomu 36,00%, w 2014 roku wyniósł 35,72%, w 2015 roku 35,24%. Na koniec 2016 roku wynosił 35,96% i charakteryzował się przeciętną zmiennością. Charakterystyczne było to, że w całym badanym okresie z wyjątkiem 2016 roku wskaźnik ten spadał.

2. Relacje przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto według grup zawodów

Przeprowadzone analizy dowodzą również, że w latach 2007-2016 występowało istotne zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń, w układzie grup zawodów, w relacji do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce (tabela 3.). W 2007 roku najwyższe przeciętne wynagrodzenia zaobserwowano w grupie przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników. Wynagrodzenia w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce były wyższe o 236,52%. Również duże różnice zanotowano w grupie specjalistów do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych. Natomiast najniższe wynagrodzenia wystąpiły u sprzedawców i pokrewnych. Wynagrodzenia w tej grupie zawodowej stanowiły 56,64% przeciętnego wynagrodzenia w kraju. W pozo-

stałych grupach zawodowych wynagrodzenia, w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia krajowego, kształtowały się na zbliżonym poziomie. Dość istotne zmiany, w przeciętnych wynagrodzeniach ujętych według grup zawodów, w relacji do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce, zaszły natomiast 2011 roku. Od 2012 roku w grupie parlamentarzystów, wyższych urzędników i kierowników odnotowano najwyższe przeciętne wynagrodzenia w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Wynagrodzenia na tych stanowiskach pracy w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w kraju były wyższe o 209,03%. Również duże różnice zaobserwowano na stanowiskach specjalistów nauk fizycznych, matematycznych i technicznych. Natomiast u pracowników usług ochrony wystąpiły najniższe przeciętne wynagrodzenia w relacji do przeciętnego wynagrodzenia krajowego. Wynagrodzenia na tych stanowiskach pracy stanowiły tylko 55,67% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Na pozostałych stanowiskach pracy przeciętne wynagrodzenia, w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w kraju, utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

Tabela 3. Relacje przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto według grup zawodów w porównaniu do przeciętnego miesięcznego nominalnego wynagrodzenia brutto w Polsce w latach 2007 – 2016 (Ogółem =100)

Wyszczególnienie		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OGÓŁEM		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy		236,52	223,37	213,90	207,25	207,31	209,03	206,82	203,97	200,12	202,24
Specjaliści		126,35	123,11	122,51	122,12	122,77	122,47	123,13	123,37	121,74	122,92
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych		174,57	156,40	145,72	135,77	135,52	134,43	136,19	137,06	134,02	134,07
specjaliści do spraw zdrowia		116,77	112,55	111,11	111,92	108,79	104,14	103,75	102,78	105,37	109,36
specjaliści nauczania i wychowania		103,96	102,60	104,64	108,80	107,43	109,95	110,03	108,89	105,41	103,72
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania		146,85	141,00	136,07	132,98	135,35	133,50	132,65	129,89	128,09	128,52
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych		188,22	178,49	172,12	170,64	168,50	167,42	168,93	170,26	173,48	183,89
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury		173,21	165,28	161,37	157,09	154,34	147,88	146,16	146,06	144,03	146,65
Technicy i inny średni personel		107,36	103,39	102,72	103,08	101,72	99,82	99,10	100,92	100,65	101,47
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych		113,57	113,08	112,18	114,96	114,95	116,67	116,41	114,90	112,94	114,35
średni personel do spraw biznesu i administracji		99,98	97,72	99,71	104,14	101,41	99,68	99,08	101,14	102,05	102,60
Pracownicy biurowi		85,77	83,95	83,74	84,06	83,95	82,07	81,01	79,79	79,69	81,11
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni		88,04	83,92	84,05	85,19	84,03	83,02	82,24	81,55	81,48	82,76
pracownicy obsługi klienta		85,01	83,56	85,11	86,90	86,07	89,23	84,88	79,21	80,06	81,27
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej		80,46	78,70	78,19	80,20	78,55	76,60	75,17	77,45	77,43	79,14
pozostali pracownicy obsługi biura		90,63	88,76	86,09	87,86	85,73	83,28	83,98	83,09	82,39	83,32
Pracownicy usług i sprzedawcy		59,42	57,46	56,84	59,47	59,12	58,19	58,52	59,11	59,13	62,09
pracownicy usług osobistych		58,90	57,44	57,96	59,96	59,22	57,46	59,21	59,14	59,59	59,93
sprzedawcy i pokrewni		56,64	57,46	58,78	60,88	61,35	59,20	59,71	59,96	59,93	64,12
pracownicy usług ochrony		108,03	90,88	70,62	53,68	54,23	55,67	57,28	56,02	56,35	57,14
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy		57,41	61,25	62,14	62,18	66,62	67,55	66,33	64,82	65,72	68,09
robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy		83,68	82,72	79,90	78,24	80,09	79,79	79,48	80,23	79,27	78,85
robotnicy budowlani i pokrewni		93,90	91,01	81,18	72,53	73,25	73,36	74,20	74,11	73,22	73,64
robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni		102,66	96,55	92,21	89,17	91,73	90,95	91,46	90,80	87,99	87,21
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni		70,06	67,36	63,25	59,63	59,76	59,00	59,02	60,82	58,68	61,72
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń		86,49	84,22	84,11	84,84	84,04	83,00	82,54	82,26	80,29	80,96
kierownicy i operatorzy pojazdów		87,62	83,68	81,79	79,90	78,54	75,70	75,25	75,82	75,78	76,94
Pracownicy wykonujące prace pozostałe		57,99	58,65	48,26	58,53	57,83	57,53	57,53	58,37	58,71	59,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

3. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w grupach zawodów wykonywanych

Kolejnym elementem prowadzonych analiz stała się dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych, nominalnych wynagrodzeń brutto w Polsce według grup zawodów, w latach 2007 – 2016, przyjmując rok poprzedni = 100 (tabela 4.). Z danych tych wynika, że w analizowanych latach wystąpiło dość istotne zróżnicowanie tempa wzrostu przeciętnych miesięcznych, nominalnych wynagrodzeń brutto. W 2007 roku przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenia brutto według grup zawodów w Polsce ogółem wzrosły o 5,68%, w niektórych grupach spadły o 4,12% (rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy), w innych wzrosły aż o 15,06% (specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych). W 2009 roku natomiast wystąpiły nieco większe różnice, przy wzroście przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto, według grup zawodów, w Polsce ogółem o 11,52%, w grupie sprzedawców i pokrewnych nastąpił wzrost o 7,81%, a w grupie pracowników wykonujących prace pozostałe nastąpił spadek o 13,28%.

Zdecydowanie mniejsze różnice notowano w 2013 roku. Mimo, że przeciętne wynagrodzenia według grup ujętych zawodowo w Polsce ogółem wzrosły w 2013 roku o 2,68%, to w niektórych grupach zawodowych osiągnięto wzrost o 5,63% (pracownicy usług osobistych), a w innych spadek płac o 2,48% (pracownicy obsługi klienta). Porównując dynamikę wzrostu przeciętnych miesięcznych, nominalnych wynagrodzeń brutto według grup zawodów w Polsce, w latach 2007 – 2016, nietrudno zauważyć, iż w wielu grupach zawodów osiągany wzrost wynagrodzeń w latach 2007 – 2011 był wyższy niż w latach 2012 – 2016. O skali spowolnienia tempa wzrostu przeciętnych wynagrodzeń świadczył fakt, że w 2013 roku, we wszystkich grupach zawodowych, osiągnięto niższą dynamikę wzrostu przeciętnych, miesięcznych wynagrodzeń. Zmienność tempa wzrostu wynagrodzeń powodowała, że w dłuższym okresie, dynamika wzrostu wynagrodzeń między grupami zawodowymi w Polsce, w wielu przypadkach się wyrównywała.

Tabela 4. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w grupach zawodów wykonywanych w Polsce w latach 2007-2016 (w %)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OGÓŁEM	105,68	107,57	111,52	104,02	104,20	105,51	102,51	102,86	103,93	101,82
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	102,15	101,59	100,93	100,79	104,22	105,91	101,43	102,86	101,96	102,90
Specjaliści	104,34	104,82	104,88	103,68	104,75	105,25	103,07	103,06	102,55	102,81
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	95,88	96,37	98,20	97,53	103,35	104,67	103,86	103,52	101,62	101,85
specjaliści do spraw zdrowia	103,21	103,69	104,04	104,79	101,28	101,00	102,13	101,90	106,54	105,67
specjaliści nauczania i wychowania	105,96	106,16	107,49	108,15	102,88	108,00	102,86	100,79	100,60	100,19
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	103,28	101,71	101,66	101,66	106,05	104,07	101,86	100,71	102,49	102,16
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	102,37	102,01	101,63	103,13	102,89	104,84	103,43	103,67	105,89	107,93
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	102,48	102,65	102,90	101,26	102,38	101,09	101,33	102,79	102,48	103,67
Technicy i inny średni personel	103,22	103,59	104,72	104,39	102,82	103,54	101,77	104,75	103,64	102,66
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	105,88	107,11	104,56	106,60	104,19	107,10	102,28	101,53	102,15	103,09
średni personel do spraw biznesu i administracji	104,77	105,13	107,54	108,65	101,46	103,71	101,90	104,99	104,85	102,37
Pracownicy biurowi	105,96	105,30	105,12	104,43	104,06	103,15	101,18	101,32	103,80	103,63
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	102,11	102,53	105,20	105,80	102,78	104,25	101,55	101,99	103,84	103,41
pracownicy obsługi klienta	104,44	105,74	107,35	106,22	103,19	109,39	97,52	95,98	105,05	103,36
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	105,66	105,21	104,71	106,69	102,06	102,89	100,60	105,97	103,90	104,08
pozostali pracownicy obsługi biura	105,43	105,35	102,24	106,16	101,66	102,51	103,38	101,76	103,06	102,97
Pracownicy usług i sprzedawcy	103,99	104,01	104,27	108,84	103,58	103,85	103,09	103,89	103,97	106,91
pracownicy usług osobistych	104,02	104,90	106,34	107,61	102,91	102,38	105,63	102,74	104,71	102,41
sprzedawcy i pokrewni	109,54	109,12	107,81	107,77	104,96	101,82	103,40	103,29	103,86	108,94
pracownicy usług ochrony	99,85	90,50	81,90	79,08	105,25	108,33	105,47	100,59	104,54	103,26
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	115,06	114,77	106,93	104,09	111,63	106,98	100,67	100,50	105,37	105,49
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	106,87	106,33	101,80	101,87	106,65	105,13	102,11	103,82	102,69	101,28
robotnicy budowlani i pokrewni	103,14	104,25	94,01	92,93	105,23	105,67	103,69	102,68	102,68	102,41
robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	102,33	101,16	100,66	105,59	107,19	104,62	103,09	102,10	100,72	100,92
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	103,68	103,42	98,97	98,06	104,43	104,17	102,55	105,99	100,28	107,08
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	103,21	104,75	105,25	104,93	103,21	104,21	101,96	102,50	101,43	102,67
kierownicy i operatorzy pojazdów	102,04	102,73	103,02	101,61	102,43	101,70	101,90	103,64	103,87	103,37
Pracownicy wykonujące prace pozostałe	105,26	108,79	86,72	126,18	102,94	104,96	102,50	104,36	104,54	103,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

Podsumowanie

Kształtowanie się wynagrodzeń jest uzasadnione w dużej mierze autonomicznym funkcjonowaniem przedsiębiorstw. Płace są zależne od sytuacji, jaka występuje w przedsiębiorstwach oraz poziomem konkurencyjności. Atrakcyjność przedsiębiorstw jest podyktowana często walorami wynikającymi z położenia geograficznego. W grupach wykonywanych zawodów występowało duże zróżnicowanie wynagrodzeń. Liczyła się fachowa wiedza, wykształcenie, zakres obowiązków oraz zakres odpowiedzialności. Wysokość płac w poszczególnych grupach zawodów w Polsce różniła się dość znacznie. Najwyższe wynagrodzenia odnotowano w grupie przedstawicieli władzy publicznej, wyższych urzędników i kierowników. Również wysokie wynagrodzenia zaobserwowano w grupie specjalistów do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz w grupie specjalistów z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury. Najniższe wynagrodzenia natomiast otrzymywali sprzedawcy i pokrewni. Odnosiło się to zarówno do osób na zbliżonych stanowiskach, jak i wykonujących podobne czynności. Reasumując należy wskazać na malejącą dyspersję płacową w Polsce, co oznacza, że z roku na rok występowały coraz mniejsze różnice w zakresie wynagrodzeń. Ogólne tendencje, występujące na rynku pracy w całym kraju, to zmniejszający się udział zawodów nadwyżkowych, pogłębiający się problem pracodawców, związany z poszukiwaniem odpowiednich kandydatów na wolne stanowiska, konieczność poszukiwania pracowników spoza granic kraju oraz nieatrakcyjne wynagrodzenia w stosunku do warunków pracy.

Literatura

Jacukowicz Zofia. 2000. *Zróżnicowanie płac w Polsce, w krajach Unii Europejskiej i w USA*, Warszawa: IPiSS.

Jarmołowicz Waław, Knapińska Magdalena. 2007. *Wynagradzanie za pracę i ich rola w motywowaniu do pracy*, w: *Gospodarowanie pracą we współczesnym przedsiębiorstwie. Teoria i praktyka*, red. Waław Jarmołowicz, Poznań: Wydawnictwo Forum Naukowe.

Karaszewska Hanna. 2003. *Ewolucja wynagrodzeń w Polsce w okresie zmian systemu ekonomicznego*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Listwan Tadeusz. 2002. *Zarządzanie kadrami*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Pocztowski Aleksy. 1998. *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Zarys problematyki i metod*, Kraków: Antykwa.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2008. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2009. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2010. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2011. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2012. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2013. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2014. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2015. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2016. Warszawa: GUS.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2017. Warszawa: GUS.

Sekuła Zofia. 1999. *Motywowanie ekonomiczne w przedsiębiorstwie w warunkach gospodarki rynkowej*, Wrocław: Ossolineum.